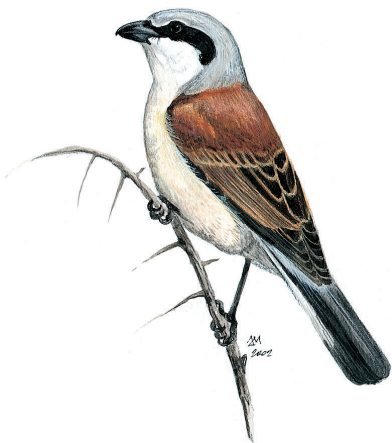

ACROCEPHALUS – MEDNARODNA ORNITOLOŠKA REVIIJA
ZA JUGOVZHODNO EVROPO IN VZHODNO
MEDITERANSKO REGIJO

**Acrocephalus – international ornithological journal for
Southeastern Europe and Eastern Mediterranean region**

Kaj pomeni prevzeti uredništvo revije *Acrocephalus* danes, ko se piše leto 2002? Zlasti veliko odgovornost, saj prevzemam v roke orjaško dediščino svojih predhodnikov, Iztoka Geistra in Boruta Štumbergerja, dveh velikanov slovenske ornitologije. Pod Geistrovo taktirko se je *Acrocephalus* leta 1980 rodil, doživel krst in potem od mladostniškega obdobja prerasel v ključni element slovenske ornitologije, katerega čast in slava sta prodrli tudi onkraj meja Slovenije. O tem priča nemalo citatov v tuji ornitološki literaturi, vključno z velikimi deli o evropski avifauni, kot sta CRAMP (1986 – 1994) in GLUTZ VON BLOTZHEIM & BAUER (1987 – 1997). Štumbergerjevo obdobje je za revijo pomenilo tako oblikovni kot vsebinski preporod. Revija je postala mednarodna, z mednarodnim uredniškim odborom, in dobila nov obraz, primerljiv z vodilnimi revijami ornitološke znanosti. Poleg slovenskega je bilo z uvedbo angleškega pisanja, jezika sodobne znanosti, mogoče v reviji objaviti nekatera znanstvena in strokovna dela tujih avtorjev (KMECL 1999), naboru nekaterih naših izvrstnih recenzetov pa so se prikjučili še tuji, med njimi tudi ugledna imena evropske ornitologije. Štumberger je svoje delo opravil izvrstno in v čast mi je bilo, da sem mu lahko pri tem stal ob strani kot sourednik. Danes sva vlogi zamenjala, in sam kot urednik in Borut kot nekakšna urednikova desna roka bova *Acrocephalus* razvijala v začrtani smeri. V reviji bomo zbirali rezultate ornitoloških raziskav JV Evrope in vzhodno mediteranske regije, ki je ornitološko slabo raziskano pa vendar zelo zanimivo in pestro območje, in jih predstavili v čimbolj znanstveno–strokovno korektni in čisti luči. Temu načrtu stoji ob strani odlična ekipa prenovljenega uredniškega odbora z uglednimi znanstveniki in strokovnjaki, zbranimi iz različnih evropskih držav: Slovenije, Hrvaške, Madžarske, Avstrije, Nemčije, Italije in Velike Britanije. Sedanji sestavi so se z letošnjim letnikom pridružili še Luka Božič, dr. Anton Brancelj, Janez Gregori, dr. Gordan Lukač, prof. dr. Roger H. Pain, assoc. prof. dr. Jenő J. Purger in prof. dr. Kazimir Tarman. Tako dosedanjim članom kot novim članom uredniškega odbora se ob tej priložnosti iskreno zahvaljujem za izkazano podporo in pripravljenost sodelovati pri nastajanju revije. Hvala! Delo pri njej pa je danes zaradi novih konceptov postalo tako obsežno, da je za eno osebo že praktično neobvladljivo. Zatorej sem v ožjo uredniško ekipo urednika in sourednikov povabil še dva zanesenjaška sodelavca, mag. Boštjana Surino kot sourednika in Andreja Figlja kot tehničnega urednika. Za izpeljavo velikih projektov mednarodnih razsežnosti pa seveda tudi to ni dovolj. Potreben je še izdajateljski aparat, se pravi Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS – BirdLife Slovenia), ki skrbi za vse druge aktivnosti. Čeprav nevidne, so izredno pomembne za nastajanje in kontinuiteto revije, od naročniškega servisa, distribucije pa do finančnega vodenja. Za vse to bo potrebna velika pomoč in sodelovanje pisarne DOPPS in njenega direktorja Tomaža Jančarja, ki mi je kot novemu uredniku obljubil vso podporo, za kar se mu iskreno zahvaljujem. Revija namreč ni namenjena le veselju posameznikov, ki uživamo v raziskovanju ptic in pisanju člankov, je strokovni obraz in argument društva,

ki ga zaradi svoje mednarodnosti in strokovnosti ne kaže kar tako prezreti. Pojdimo zdaj še k pticam, osrednji temi, ki se je lotevamo. Po poti, začrtani v letu 2000, ko smo si v uredništvu zadali smeli cilj o pticah JV Evrope in vzhodno-mediteranske regije (ŠTUMBERGER 2000A), smo že začeli stopati. V samo dveh letih nam je uspelo v reviji objaviti prispevke o pticah iz 11 držav: Slovenije, Hrvaške, Makedonije, Bolgarije, Grčije, Madžarske, Avstrije, Italije, Omana, Maroka in Turčije, s pričujočo številko pa se je seznamu priključila še Črna gora. *Acrocephalus* tako danes ni le društvena revija, njegov pomen v ciljni regiji se še krepi (ŠTUMBERGER 2001A). Ptice Balkana in JV Evrope so bile za mnoge raziskovalce velik iziv. Najpomembnejša raziskovalca, ki sta prodrli v ta svet, sta bila Othmar Reiser s svojo *Ornis balcanica* (REISER 1984 – 1939) in Sergej D. Matvejev s svojim Pregledom faune ptica Balkanskog poluostrva (MATVEJEV 1976). Seveda je na območju delovalo še veliko drugih raziskovalcev, katerih pomembni prispevek je zbran v že omenjenih velikih delih evropske avifavne, pa vendar najnovejši evropski ornitološki atlas (HAGEMEIJER & BLAIR 1997) še vedno razkriva velike bele lise na tem območju. Že v zadnjih dveh letih Štumbergerjevega *Acrocephalusa* smo bili priča nekaj odkritjem, ki so pomemben prispevek k poznavanju avifavne JV Evrope. Taka je bila opredelitev razširjenosti in gostot kozače *Strix uralensis* v Sloveniji (MIHELIC *et al.* 2000), odkritje gnezdenja sredozemskega galeba *Larus audouinii* v Jadranu (RUBINIČ & VREZEC 2000), status cevonoscev *Procellariiformes* v Jadranu (STIPČEVIČ & LUKAČ 2001), odkritje zgodovinskega pojavljanja klavžarja *Geronticus eremita* v zgornji jadranski regiji (PERCO & TOUT 2001), ugotovitev razširjenosti in gnezditvene biologije bele štoklje *Ciconia ciconia* v Sloveniji (DENAC 2001), status kraljevega orla *Aquila heliaca* v Grčiji (SAKOULIS 2001), podatki o razširjenosti zakrinkanega srakoperja *Lanius nubicus* v Makedoniji (VELEVSKI 2001) in nenazadnje dokazi o širjenju gnezditvenega areala travniškega vrabca *Passer hispaniolensis* vzdolž Jadrana (RUBINIČ 2001). Dovolj argumentov za nadaljevanje skupnega dela.

In vrnimo se še k Sloveniji. Še vedno bomo objavljali prispevke v slovenščini, vsi prispevki brez izjeme pa bodo opremljeni s slovenskimi povzetki. Nadaljnji razvoj slovenskega strokovnega ornitološkega izrazoslovja je tako zagotovljen. Toda ali je zagotovljeno tudi nadaljnje raziskovanje avifavne Slovenije? To je odvisno predvsem od vas, dragi člani Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije, ki ste gotovo največji ornitološki raziskovalni stroj v Sloveniji, sposoben opraviti celo tako velike in zahtevne raziskovalne projekte, kot je bil denimo popis ptic Kozjanskega regijskega parka (JANČAR & TREBUŠAK 2000) ali popis kosca *Crex crex* (TRONTELJ 2001), da o zimskih štetjih sploh ne govorim (ŠTUMBERGER 2000B & 2001B). Kljub temu pa so nekatere ptice, kjub svoji ogroženosti, še vedno ostale neopažene. To so zlasti ptice nevodnih habitatov, ki smo jih ornitologi v preteklosti kar nekako zanemarjali. O tem priča pregled statistike 100 števil *Acrocephalusa* (TOME 2000). Če si ogledamo za primer le nekaj vrst iz seznama vrst z visokim deležem evropske populacije v Sloveniji (HAGEMEIJER & BLAIR 1997, VREZEC 2000), nam bo to takoj jasno. O vrstah, kot so planinska kavka *Pyrhacorax graculus*, krekovt *Nucifraga caryocatactes*, slegur *Monticola saxatilis*, kotorna *Alectoris graeca*, gozdni jereb *Bonasa bonasia*, sokol selec *Falco peregrinus*, triprsti detel *Picoides trydactylus*, podhujka *Caprimulgus europaeus*, če naštejemo le nekatere, ni še nikoli v več kot 20-letni zgodovini *Acrocephalusa* tekla beseda v kakem samostojnem članku; v obsežnejših avifanističnih pregledih smo lahko prebrali le nekaj skromnih navedkov ali ornitoloških beležnic. V svojem prvem uvodniku je ŠTUMBERGER

(2000A) izpostavil, da je konec zgolj favnističnih beleženj vrst in da je čas za temeljitejše in načrtovane raziskave, osredotočene zlasti na posamezne vrste. Z Acrocephalusom Geistra in Štumbergerja smo razrešili marsikatero ornitološko uganko, čaka pa nas še precej dela. Še k sreči, da so nam ptice v veselje in radost in da nas delo z njimi popelje v precej nenavaden pravljичni svet, v katerem se modrost in estetika prepletata v najlepši luči. Pomembno je, da spoznanja, ki smo se jih naužili v tem svetu, delimo tudi z drugimi. Vsakdo, ki zvedavo stopa v ta svet, bo lahko odstrl delček tančice, ki nam zastira pogled na resnico narave. Z združevanjem našega znanja bo odgrnjeni košček tančice večji, naš pogled pa jasnejši. Znanje lahko združujemo le prek zbranih zapisov. Z zapisi pa ne smemo odlašati, saj je spričo naraščajočega človeškega pohlepa ta pravljичni svet, ki ga tako obožujemo, vse manjši in bornejši. Za učinkovito varovanje in negovanje tega sveta pa potrebujemo znanje. Imamo izjemnega združevalca znanja, revijo Acrocephalus, v uredništvu pa bomo skupaj s kakovostnimi recenzenti poskrbeli, da bodo sporočila spoznanj jasnejša in strokovno korektnjša. Napolnimo čašo nesmrtnosti!

AL VREZEC

Literatura

- CRAMP, S. (ED.) (1986 - 1994): The Birds of Western Palearctic. Oxford University Press, Oxford.
- DENAC, D. (2001): Gnezditvena biologija, fenologija in razširjenost bele štokrlje *Ciconia ciconia* v Sloveniji. Acrocephalus 22 (106-107): 89-103.
- GLUTZ VON BLOTZHEIM, U.N. & K.M. BAUER (1987 - 1997): Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Aula-Verlag GmbH, Wiesbaden.
- HAGEMEIJER, W.J.M. & M.J. BLAIR (1997): The EBCC Atlas of European Breeding Birds. T & AD Poyser, London.
- JANČAR, T. & M. TREBUŠAK (2000): Ptice Kozjanskega regijskega parka. Acrocephalus 21 (100): 107-134.
- KMECL, P. (1999): Acrocephalus na pohodu. Acrocephalus 20 (97): 165-166.
- MATVEJEV, S.D. (1976): Pregled faune ptica Balkanskog poluostrva. Conspectus Avifaunae Balcanicae. Srpska akademija nauke i umetnosti, Beograd.
- MIHELIC, T., A. VREZEC, M. PERUŠEK & J. SVETLIČIĆ (2000): Kozača *Strix uralensis* v Sloveniji. Acrocephalus 21 (98-99): 9-22.
- PERCO, F. & P. TOUT (2001): Notes on recent discoveries regarding the presence of the Northern Bald Ibis *Geronticus eremita* in the Upper Adriatic Region. Acrocephalus 22 (106-107): 81-87.
- REISER, O. (1894 - 1939): Materialien zur einer Ornithologie der Balkanhalbinsel. Bosnisch-Herzegowinisches Landesmuseum in Sarajevo, Annalen des naturhistorischen Museum in Wien, Wien.
- RUBINIĆ, B. (2001): Širjenje severozahodne meje gnezditvenega areala travniškega vrabca *Passer hispaniolensis* vzdolž jadranske obale: kako se vede nova populacija v hrvaški Istri. Acrocephalus 22 (109): 207-211.
- RUBINIĆ, B. & A. VREZEC (2000): Audouin's Gull *Larus audouinii*, a new breeding gull species in the Adriatic Sea (Croatia). Acrocephalus 21 (102-103): 219-222.
- SAKOULIS, A. (2001): The status of the Imperial Eagle *Aquila heliaca* in Greece. Acrocephalus 22 (106-107): 105-108.
- STIPČEVIĆ, M. & G. LUKAČ (2001): Status of tubenose seabirds Procellariiformes breeding in the eastern Adriatic. Acrocephalus 22 (104-105): 9-21.
- ŠTUMBERGER, B. (2000A): Sove – pred jubilejem revije Acrocephalus in po njem. Acrocephalus 21 (98-99): 1.
- ŠTUMBERGER, B. (2000B): Rezultati štetja vodnih ptic v januarju 2000 v Sloveniji. Acrocephalus 21 (102-103): 271-274.
- ŠTUMBERGER, B. (2001A): Železni vrabec. Acrocephalus 22 (104-105): 1-2.
- ŠTUMBERGER, B. (2001B): Rezultati štetja vodnih ptic v januarju 2001 v Sloveniji. Acrocephalus 22 (108): 171-174.

- TOME, D. (2000): Sto številka Acrocephalusa. *Acrocephalus* 21 (101): 173-176.
- TRONTELJ, P. (2001): Popis kosca *Crex crex* v Sloveniji leta 1999 kaže na kratkoročno stabilno populacijo. *Acrocephalus* 22 (108): 139-147.
- VELEVSKI, M. (2001): New data on distribution of the Masked Shrike *Lanius nubicus* in Macedonia: further evidence for the expansion of its range on the Balkan Peninsula. *Acrocephalus* 22 (108): 159-161.
- VREZEC, A. (2000): Evropsko pomembne populacije ptic v Sloveniji. *Acrocephalus* 21 (102-103): 241-248.